

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫ
ОКУМУШТУУЛАР КЕҢЕШИ
№11-жыйын протоколу

Дата: 07.12.2016-жыл

Убакыт: 14.00.

Бөлмө: Конференц-зал

КҮН ТАРТИБИНДЕГИ МАСЕЛЕЛЕР:

1. КББАнын мурдагы илимий кызматкери А.Абдиев жана С.Иптаровдун ысымдарын кыргыз педагогика илимине жана маданиятына сиңирген эмгектерин эске алып, көздөрү өтүп кеткенден кийин Бишкек шаарынын Ак-Өргө конушунун көчөлөрүнө коюуга сунуш кылуу жөнүндө.

С.Рысбаев

2. Жаңы предметтик стандарттар боюнча даярдалган окуу китептердин жана методикалык колдонмолордун кол жазмаларын бекитүү жөнүндө.

- 2.1. Биология. 6-класс. Окуу китеби. Методикалык колдонмо. Авторлор: М.Субанова, М.Ботбаева, Г.Жамангулова.

- 2.2. Жалпы билим берүүчү мектептердин 5-классы үчүн «Жандуу математика» окуу китебинин кол жазмасын (орусча, кыргызча) (авторы: С.К.Кыдыралиев, А.Б.Урдалетова, Г.М. Дайырбекова) бекитүү жөнүндө.

- 2.3. Жалпы билим берүүчү мектептердин 6-классы үчүн «Жандуу математика» окуу китебинин кол жазмасын (орусча, кыргызча) (авторы: С.К.Кыдыралиев, А.Б.Урдалетова, Ш.А.Алиев, Г.М.Дайырбекова) бекитүү жөнүндө.

Б.Рыспаева

- 2.4. Русский язык для школ с русским языком обучения. 5 класс. Учебник (авторы: Бреусенко Л.М., Матохина Т.А.).

М.Иманкулова

- 2.5. Русский язык для школ с русским языком обучения. 6 класс. Учебник (авторы: Бреусенко Л.М., Матохина Т.А.).

М.Иманкулова

- 2.6. Учебник Английский язык для 3 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: А.Фатнева, Н.Цуканова).

- 2.7. Учебник Английский язык для 4 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: А.Фатнева, Н.Цуканова).

- 2.8. Учебник Английский язык для 5 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: О.Балута, Ч.Абдышева).

- 2.9. Учебник Английский язык для 6 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: О.Балута, Ч.Абдышева).

К.Эсеналиева

А.Мамытов: Саламатсыздарбы, урматтуу окумуштуулар кеңешинин мүчөлөрү. Бүгүнкү жыйында окумуштуулар кеңешинин 17 мүчөсүнөн 12 мүчөсү катышып отурат. Белгиленген тартип боюнча жыйынды ачык деп жарыялайм. Күн тартиби боюнча биринчи маселе тууралуу С.Рысбаевке сөз берилет.

Угуду: Мамлекеттик, расмий жана чет тилдер лабораториясынын башчысы, п.и.д., профессор лаборатория башчысы С.К.Рысбаевдин билдирүүсү.

Ал билдирүүсүндө КББАнын мурда илимий кызматкерлери Алмамбет Абдиев менен Сабыр Иптаровдун өмүрү жана ишмердүүлүктөрү тууралуу буларды белгиледи.

1) КББАнын мурдагы илимий кызматкери, педагогика илимдеринин кандидаты, КРнын Илим жана техника жаатындагы Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты, жалпы билим берүүчү мектептин 5-8-класстарынын Математика окуу китептеринин авторлорунун бири Алмамбет Абдиев тууралуу.

Абдиев А. 1959-жылы Ак-Талаа районуна караштуу Кара-Ой айылында туулган. 1976-жылы орто мектепти аяктагандан кийин, Караколдогу (мурунку Прожевальский) педагогикалык институттун математика факультетине кирип, аны Лениндик стипендия менен окуп бүтүргөн.

Эмгек жолун 1981-88-жылдары Ак-Талаа районунун мектептеринде математика мугалими, директордун орун басары, директор болуп иштеп баштаган.

1988-жылы Кыргыз мамлекеттик кыз-келиндер институтуна (азыркы И.Арабаев атындагы КМУ) педагогикалык практиканын башчысы болуп орношкон. Ошол эле жылы Кыргыз педагогикалык илим изилдөө институтунун (азыркы КББА) аспирантурасына кирип, кандидаттык диссертациясын 1991-жылы жактап, педагогика илимдеринин кандидаты деген илимий наамга ээ болгон.

1992-жылдан өмүрүнүн аягына чейин Кыргыз билим берүү академиясынын табигый-математикалык предметтер лабораториясында бөлүм башчы болуп эмгектенген. Абдиев А. мектептеги математика сабагын жакшыртуунун концепциясын, математика сабагы боюнча мамлекеттик билим берүү стандартын жана математика сабагы боюнча окуу программасын иштеп чыккан.

Кыргызстандын мектеп окуучулары үчүн 5-6-класстардын математика окуу китептерин, Казакстандын мектеп окуучулары үчүн 11-класстардын Алгебра жана анализдин башталышы (казак, орус, өзбек, уйгур тилдеринде), 7-8-9-класстар үчүн Алгебра жана геометрия окуу китептерин, 5-6 класстар үчүн математика окуу китептерин жазган. Бул китептер казак, орус, өзбек, уйгур тилдерине которулуп толук комплект болуп мугалимдер үчүн методикалык усулдары менен кошо жарык көргөн. Казакстандын “Мектеп” басмасы тарабынан ушул күнгө чейин бир нече ирет кайра басылып чыгууда.

Андан тышкары 100дөн ашык илимий-методикалык, окуу-методикалык эмгектери, анын ичинде бир монография, 2 окуу китеби, 20га жакын окуу-методикалык колдонмолору бар. Кыргыз Республикасынын илим жана техника жаатында мамлекеттик сыйлыктын лауреаты, билим берүүнүн отличниги төш белгисинин ээси. Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим министрлигинин ардак грамотасы, Кыргыз билим берүү академиясынын ардак грамотасы менен бир нече жолу сыйланган. 2011-жылы кызматтык командировкада жүрүп, автокырсыктан каза тапкан.

2) КББАнын мурдагы илимий кызматкери, Бишкек шаарынын жана КРнын Мамлекеттик туусунун Авторлорунун бири, окумуштуу- этнопедагог Сабыр Иптаров тууралуу.

Сабыр Иптаров мамлекетибиздин эгемендүүлүгүн бекемдөөгө эбегейсиз кызмат өтөгөн *КР Мамлекеттик Туусунун жана Бишкек шаарынын Гербинин авторлорунун бири*, окумуштуу, педагог *мектеп программасындагы «Адеп» сабагынын* негиздөөчүсү. С. Иптаров өмүр жашоосун, акылын, билимин, иш-тажрыйбасын, чыгармачылыгын билим берүү маселелерине арнап келген атуулдарыбыздын бири.

Иптаров Сабыр 1979-жылы Кыргыз улуттук университетинин филология факультетин артыкчылык диплому менен бүтүрүп, 1986-жылга чейин мамлекеттик кызматта – Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Иш Башкармасынын ага консультанты, протокол бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген. 1986-жылдан өмүрүнүн акыркы күнүнө чейин 39 жыл бою Кыргыз Билим берүү академиясына кызмат өтөп келген.

Кыргызстан эгемендүүлүккө ээ болуп, мамлекеттик символдорду аныктоо учурунда Сабыр Иптаров демилгечи катары анын кыраакылыгы, баамчылдыгы менен сунушталган Мамлекеттик туунун варианты легендарлуу парламент тарабынан (1992-жыл, 3-март) кабыл алынып, Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Туусу 25 жылдан бери өлкөнүн жүзү катары жашап келе жатса, ал эми Бишкек шаарынын гербинин (1998-ж. 30-июнь) жаралышына кошкон салымы үчүн «Бишкек шаарына сиңирген эмгеги үчүн» ордени менен көзү өткөндөн кийин да сыйланышы, анын мекенчилдигинин дагы бир далили.

2002-жылы С. Иптаровдун авторлугу менен «Мектеп окуучуларына рухий-адептик билим берүү концепциясы», «Адеп» сабагы предметинин мамлекеттик билим берүү стандарты, 1-11-класстар үчүн окуу программасы иштелип чыгып, учурда бул предмет республиканын бардык мектептеринде окутулуп, жаштарды адеп-ыйманга тарбиялоо боюнча баалуу кызмат өтөп жатат. Ал сөздүн толук маанисинде «Адеп» сабагынын негиздөөчүсү, миңдеген адеп мугалимдери белгилешкендей «*Адептин атасы*» болуп калган. С.Иптаров 2005-жылы Кыргыз билим берүү институтуна академия статусун берүү жөнүндөгү негиздемени иштеп чыгып, анын уставын түзүүчүлөрдүн бири болгон. 2005-2009-жылдары ал Педагогикалык кадрлардын квалификациясын жогорулатуу, даярдоо жана кайра даярдоо борборунун директору болуп иштеген. Академияга областтык мугалимдердин билимин жогорулатуу институттарынын, окуу-усулдук борборлордун ишин координациялоо статусун берүү боюнча Өкмөттүн жана министрликтин чечимдеринин кабыл алынышына жетишкен. Борбордун алдында Инновациялык билим берүү программалар лабораториясын ачып, анда окутуунун интерактивдүү методдору боюнча усулчу-адистин көп баскычтуу модели иштелип чыккан.

Сабыр Иптаров дүйнөлүк жана эл аралык педагогикалык жаңылыктарды улуттук жана жергиликтүү бөтөнчөлүктөр менен айкалыштырып өркүндөтүү максатында 2009-жылы Кыргыз билим берүү академиясынын алдында инновациялык программаларды жана технологияларды интеграциялоо секторун, ал эми 2011-жылы окуучулардын билим жетишкендиктерин баалоо бөлүмүн ачып, аны жетектеп келген.

С.Иптаровду ар дайым өзүнө тагылган ишке жоопкерчиликтүү жана чыгармачылык мамиле жасоо, ишти стратегиялык пландоо, ар бир иштин сапатына жана түпкү натыйжасына умтулуу, дүйнөлүк жана эл аралык педагогикалык жаңылыктарды улуттук жана жергиликтүү бөтөнчөлүктөргө интеграциялоо, кесиптештерин натыйжалуу жана кайтарымдуу иштөөгө багыттай билүү сыяктуу сапаттар айырымалап турган.

Сабыр Иптаров 250дөн ашык илимий эмгектин автору, анын ичинде 17 илимий-педагогикалык жана окуу-методикалык курал, 9 билим берүү концепциясы жана стандарттары, орто мектептер жана ЖОЖдор үчүн 7 окуу программасы бар. Ал кесипкөйлүгүн жогорулатууда ар кандай инновациялык эл аралык жана республикалык билим берүү программаларына жана долбоорлоруна катышып 22 сертификаттын ээси болгон.

С.Иптаров коомдук иштерге да активдүү катышкан. Ал КМШ жана Кыргызстан мугалимдери менен билим берүү кызматкерлеринин I-съезддеринин катышуучусу,

Эл аралык “Руханият” ассоциациясынын вице-президенти, Кыргыз Билим берүү Академиясынын Окумуштуулар кеңешинин, Кыргыз Республикасынын Журналисттер союзунун, Диалог Авразия «ДА» платформасынын башкармалыгынын, «Ыйык Ата Журт» коомдук жаштар фондусунун мүчөсү, билим берүү, илим, маданият жагындагы бир нече басылманын редакциялык кеңешинин мүчөсү болгон жана өмүр бою мугалимдик кесипти аркалап келген.

С.Иптаров көп жылдык үзүрлүү эмгеги үчүн «Даңк» медалы, “Бишкек шаарына сиңирген эмгеги үчүн” ордени, «Манас-1000» эстелик медалы, «КР билим берүүнүн мыктысы», «КР профсоюздук кыймылынын мыктысы», «Кыргыз тил» коомунун төш белгилери, Билим берүү жана илим министрлигинин, Кыргыз билим берүү академиясынын Ардак грамоталары ж.б. сыйлыктар менен сыйланган. 2015-жылы катуу оорудан каза болгон.

Мына ушул эки инсандын ысымдарын Бишкек шаарынын Ак-Өргө конушунун көчөлөрүнө коюуга ыйгарууну сунуштайм.

Аталган маселе боюнча төмөндөгү окумуштуулар: КББАнын президенти, педагогика илимдеринин доктору, профессор А.Мамытов, КББАнын вице-перезиденти, ф.и.д, профессор С.Байгазиев, табигый-математикалык предметтер лабораториясынын башчысы, п.и.к. К.Эсеналиева, п.и.к. Б.Рыспаевалар чыгып сүйлөштү. КББАнын мурдагы окумуштуулары А.Абдиев менен С.Иптаров кыргыз педагогика илимине жана

маданиятына сиңирген эмгектери жана инсандык мыкты сапаттары тууралуу айтуу менен бирге, айтылган сунушту бир добуштан колдошту.

Алар өз сөздөрүндө Бишкек шаарынын Ак-Өргө кошунунун Аймак башчысы кыргыз педагогика илимине жана маданиятына көп эмгектерин арнашкан бул эки окумуштуунун ысымдарын жаңы конуштун көчөлөрүнө атын коюу маселенин оң чечип берсе, жаңы өсүп келаткан жаш муундар үчүн да зор тарбиялык мааниси да бар экенин белгилөө менен, аны акыйкат чечип берерине ишеним да билдиришти.

Жогоруда айтылгандардын негизинде, КББАнын Окумуштуулар кеңеши токтом кылат:

1. КББАнын мурдагы илимий кызматкерлери А.Абдиев жана С.Иптаровдун ысымдарын кыргыз педагогика илимине жана маданиятына сиңирген зор эмгектерин эске алып, көздөрү өтүп кеткенден кийин Бишкек шаарынын Ак-Өргө конушунун көчөлөрүнө ыйгарууга сунуш кылуу маселеси жактырылсын.
2. Аталган маселени чечип берүү боюнча Бишкек шаарынын Ак-Өргө конушунун Аймак башчысына кайрылуу жолдонсун.

А.Мамытов: “Жаңы предметтик стандарттар боюнча даярдалган окуу китептердин жана методикалык колдонмолордун кол жазмаларын бекитүү жөнүндө” деп аталган отурумдун экинчи маселесине өтөөрдөн мурда орчундуу нерселерге токтолуп кетейин. Баарыңар билесинер, бул маселе курч сын-пикирдин предмети болуп жүрөт. Китеп жазган авторлордун курамы кеңейгени жакшы көрүнүш, бирок китептин сапаты ылдыйлаганы – кейиштүү. Акыркы 6-7 жылдын ичинде китептерди экспертизадан өткөрүүдө түрдүү инструментарийлер колдонулду, академия аркылуу рецензиялар алынды, КАОну кошпой научно-методический советте каралды. Анан экспертиза кайрадан бизге келди. Кайра республиканский координационный советке кетти. Андан кийин кайрадан бизге келди. Кайсы жерде каралса дагы, мен академиянын жетекчиси катары министрликке, массалык маалымат каражаттарына ачык айтып келдим: мындай картинадан алыс болсок деп. Китепке сын-пикирлер айтылса, билим берүү академиясын күнөлүү кылып коюп жатат. Айтылган сын-пикирлер көбүнчө редакциялык маанайда болуп жатат. Бул басманын иши.

Эгерде китепке илимий, методологиялык жактан сын-пикир айтылса, ал биздин жоопкерчилик, ошондуктан биздин кызматкерлерди кол жазмаларды объективдүү, илимий көз караштан тайбай, белгиленген критерий менен карап берүүнү сурандым. Эң алгач кол жазманын мазмунун жаңы муундагы стандартка, программага дал келиши керек. Эгер ушул эки документке дал келбей калса, анда проблема чыгат.

Мезгилинде биз Мекен таануу деген китепти талкуулаганда, кол жазма 2 саатка эсептелип, окуу планында 1 саат берилген, ошондо проблема чыккан. Ошол себептен мен дагы кайталап айтам: стандарт, окуу программа, экөөнүн ортосунда окуу планы бар, ушул документтерди негиз кылып алып туура келет же туура келбейт деген бүтүм чыгарасыңар. Экинчи эшелон менен жаңы жазылган китептин илимий-методикалык даромети, китептин эмне айырмачылыгы, өзгөчөлүгү, жаңылыгы кандай – ушундай талаптар болот. Анан бул авторлор достор эле, тааныш эле деген ойлордон алыс бололу. Экспертизанын академияга кайтып келгени биз үчүн абдан чон жоопкерчилик жүктөлдү деп эсептешибиз керек. Ошого жараша жоопкерчиликтүү мамиле кылышыбыз керек. Ошондуктан лабораториядан талкуулаганда авторлорду, басмалардын өкүлдөрүн чакырғыла, кеңири пикирлер айтылсын дегем. Бүгүнкү отурумга менин оюмча калыптанып калган пикирлер келди, ошону угуп жалпы бир пикирге, чечимге келишибиз керек.

2. Жаңы предметтик стандарттар боюнча даярдалган окуу китептердин жана методикалык колдонмолордун кол жазмаларын бекитүү жөнүндө.

2.1. Биология. 6-класс. Окуу китеби. Методикалык колдонмо. Авторлор: М.Субанова, М.Ботбаева, Г.Жамангулова.

Угуду: Табигый-математикалык предметтер лабораториясынын башчысы, п.и.к. Б.С.Рыспаева төмөнкүлөрдү билдирди.

Жалпы билим берүүчү мектептердин 6-классы үчүн Биология окуу китебинин кол жазмасын академияда кол жазмаларды экспертизаны өткөрүү тартибине ылайык каралды. Бул кол жазманын мазмуну азыркы учурда мектептерде колдонулуп жаткан Биология, 6-класс окуу китебинин мазмунунан түп тамырынан бери айырмаланат. Жаңы окуу китебинин кол жазмасы жаңы предметтик стандарттын компетенттик негизде билим берүү талаптарына ылайыкталып, окуучулардан күтүлгөн натыйжалардын деңгээлдерин эске алуу менен иштелип чыккан.

Кол жазмада окутуунун илимийлүүлүк, жеткиликтүүлүк, уланмалуулук, предметтер аралык байланыштарды эске алуучулук ж.б. принциптери толугу менен жүзөгө ашырылган, методикалык аппараты, көлөмү да талапка жооп берет.

1. Окуу китеби мамлекеттик билим берүү стандартына толук жооп берет:

- окуу китепте мазмундун негизги компоненттери жана биологиялык процесстин закон ченемдүүлүгү толук камтылган;

- предмет аралык байланыштын баалуулугу толук камтылган;

- бөлүм боюнча жалпылоочу материалдар толук берилген, биологияны окутууга концептуалдык мамиле жасоо толук каралган.

2. Окуу планына окуу китеби толук дал келет:

- окуу программасына мазмуну, ыраттуулугу, көлөмү, структурасы туура келет;

- мазмуну, материалдын берилишинин логикалуулугу, чыгармачылык жана аналитикалык деңгээлдин ишке болгон мамилеси толук жооп берет.

3. Диактикалык принциптер сакталган жана туура аткарылган:

- билим сапатын камсыз кылуу үчүн төмөнкү принциптер: илимийлүүлүк, системдүүлүк, үзгүлтүксүздүгү жана жалпылоо принциптери сакталган;

- окуу китебинде дидактикалык функциялары: бышыктоо, өзүн-өзү текшерүү жана өз билимин өркүндөтүү – толук аткарылган; китепте тарбиялоону өнүктүрүү жактары бардык материалда камтылган;

- окуу китебинде окуучулардын логикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүүчү материалдар камтылган.

4. Окуу китебинин методикалык деңгээли:

- окуу китебинин методикалык деңгээли жогору;

- китептин сырты жана барактары окуучулар үчүн ыңгайлуу;

- тексттерде негизги текст, кошумча текст, түшүндүрмө текст стандартка жооп берет.

- окуу китеби окуучуларга кызыктырган проблемаларды чыгармачылык изилдөө жана жаңы суроолор үчүн жол көрсөтөт;

- сүрөттөрдүн, таблицалардын, графиктердин сапаты, түсү жана окуу китебинин бүтүндөй дизайны окуучулардын жаш өзгөчөлүгүнө туура келет;

- китептин мазмуну мугалимдин чыгармачыл ой-жүгүртүүсүнө түрткү берет; окуучулардын өз-алдынча иштөөсүнө ыңгайлуу шарт түзүлгөн; шарттуу белгилер, символикалар туура келет;

- ар бир теманы окутуу үчүн материалдын өлчөмү берилген убакытка жетиштүү.

Окуу материалында грамматикалык жана орфографиялык каталар жокко эссе. Окуу китеби глоссарий менен камтылган. Окуучулардын жаш өзгөчөлүгүнө карата окуу материалы түшүнүктүү тил менен жеткиликтүү ж.б.

Кол жазмага карата Улуттук компьютердик гимназиянын биология мугалими Ф.Доорановадан жана Ж.Баласагын атындагы КУУнун, биология факультетинин кафедра башчысы, б.и.к., доцент А.Ахматовадан оң пикир келип түшкөнү айтылды.

Биология, 6-класс (авт.: М.Субанова, М.Ботбаева, Г.Жамангулова) окуу китебинин кол жазмасын жаңы предметтик стандартка ылайык түзүлгөндүктөн, жаңы муундагы окуу китебинин бардык талаптарына жооп бергендиктен Б.Рыспаева окуу китеби катары бекитүүнү окумуштуулар кеңешине сунуштады.

Окумуштуулар кеңешинин 17 мүчөсүнөн отурумга катышкан

14 мүчөсү кол жазманы колдоп добуш беришти. Карыш, калыс болгон жок.

А.Мамытов: Эми методикалык колдонмо тууралуу маалыматты угалы.

Угулду: Табигый-математикалык предметтер лабораториясынын башчысы, п.и.к. Б.С.Рыспаеванын билдирүүсү.

Мугалимдин методикалык-педагогикалык чеберчилигинин өтө жогору болушу учурдун талабы. Ал методикалык колдонмонун негизинде коюлган милдетти айкын элестетип, окуу процессин уюштурууда жетекчиликке ала билүүсү, программада көргөзүлгөн окуу материалын ар бир окуучуга жеткирүүсү, окуп-үйрөнүүнүн максаттарына жетүүсүн көрсөткүчтөр менен текшере билиши орчундуу маселе болуп эсептелет. Колдонmodo мына ушуларды эске алуу менен биология боюнча компетенттүүлүк мамилесин ишке ашыруу менен инсанга-багытталган окутуунун маселелерин чечүүсү каралган. Биология боюнча окутуунун мазмундук багыттары, биология предметинин тематикалык бөлүмдөрү, окуп-үйрөнүүнүн максаттары жана анын көрсөткүчтөрү белгиленген. Биологияны окутуунун мазмундук багыттарында тематикалык бөлүмдөрүнүн катарын, аталыштарын, 6-класстын окуучуларынын окуп-үйрөнүүнүн максаттары көрсөтүлгөн. Алардын ар бири боюнча окуучулар ээ боло турган билимдердин көрсөткүчтөрү сунушталган. Баяндалып көрсөтүлгөн темалардын мазмуну негизинен күнүмдүк турмуш тажрыйбасынын жардамы аркылуу практикалык иштерге багытталган.

Колдонmodo предметтик стандартты жалпы билим берүүчү негизги мектептерде жүзөгө ашырууга карата окутуу технологияларынын мотивациялык чөйрө түзүүдөгү шарттары иштелип чыккан жана аларга мисал ар түрдүү типтеги сабактардын иштелмелери берилген.

Лабораториянын сунушу – методикалык колдонмону биология окуу китеби менен чогуу апробацияга берүү.

А.Мамытов: Окуу китеби менен методикалык колдонмонун максаты эки башка. Методикалык колдонмо мугалимге жардам катары берилет: сабакты кантип, кандай өтүү керек деген багытта. Методикалык колдонмо жактырылсын жана апробацияга берилсин деген чечимге ким макул? Каршы? Калыс? Бардыгы макул. Чечим кабыл алынды.

Талкуунун жана добуш берүүнүн негизинде **окумуштуулар кеңеши токтом кылат:**

1. Биология, 6-класс үчүн окуу китебинин, методикалык колдонмосунун (авторлор: М.Субанова, М.Ботбаева, Г.Жамангулова) кол жазмасы жактырылсын.
2. Жалпы билим берүүчү мектептерде окуу китебин апробациядан өткөрүү үчүн басууга сунушталсын.

2.2. Жалпы билим берүүчү мектептердин 5-классы үчүн «Жандуу математика» окуу китебинин кол жазмасын (орусча,кыргызча) (авт.: С.К.Кыдыралиев, А.Б.Урдалетова, Г.М. Дайырбекова) бекитүү жөнүндө.

Угулду: Табигый-математикалык предметтер лабораториясынын башчысы, п.и.к. Б.Рыспаева төмөнкүдөй билдирүү жасады.

Кол жазманын кыргызча вариантын лабораториянын математика предмети боюнча илимий кызматкери К.Самсалиева, орусча “Живая математика” 5-класс вариантын п.и.д., Е.Син карап чыгып, пикир жазышканын, андан тышкары кол жазмага карата сырттан Кочкор районундагы Калыгул Бай уулу атындагы орто мектебинин методист мугалими, райондук математика мугалимдеринин секция жетекчиси, 40 жылдык пед.стажы бар Дүйшөбөк Орозалиевден пикир келип түшкөнүн билдирди.

Аталган Математика китебин билим берүү министрлигинин алдында түзүлгөн координациялык кеңеши тарабынан уюштурулган эксперттик комиссия негизги окуу китеби катары тандап алган. Китепке кошумча тесттик тапшырмалар кошо берилген.

Рецензенттер кол жазманын математика боюнча жаңы предметтик стандартка негизделип түзүлгөнүн, бирок, айрым күтүлүүчү натыйжаларга коюлган талаптар орундалбай калганын, стандарттын негизинде иштелип чыгып, бекитилген программдан да четтө өлөр көп экендигин белгилешти.

Рецензент Д.Орозалиев бул кол жазманы эксперименттик окуу куралы катары мурда эле билгендигин белгилейт. Жаңы түзүлгөн стандартка ылайыктап китепти кайрадан иштеп чыккандыгы байкалат. Берилген материалда басымдуу көпчүлүгүн (70%) маселелер ээлеп калган, көмөк берүүчү көнүгүүлөр аз санда. Окуу китебинде эрежелер, аныктамалар алешем, үстүртөн, түшүнүксүз берилген. Теңдемени чыгарууда колдонулган эрежеси одоно ката. Системалуулук, удаалаштык принциптери солгун колдонулган, китеп илимий тилде жазылып калган. Бул китепти кружоктук, класстан тышкары иштерде, олимпиадаларды өткөргөндө колдонууга болот, окуу китеби катары колдонууга болбойт.

Рецензент К.Самсалиева, лаборатория кызматкери, математика боюнча адис окуу китеби жаңы предметтик стандартына негизделип түзүлгөн жаңы программасынын айрым темаларын камтыйт. Окуучуларды логикалык ойлонтууга, көңүл бурууга, тапкычтыкка маселелер берилген. Кол жазмада окуу материалдардын 21%ы гана программага дал келет,

21%ында толук эмес, чала, тема катары берилген эмес. Ал эми 58% окуу материалы программага дал келбейт, себеби программага тиешеси жок материалдар киргизилген. Мисалы: сыйкырдуу таблица, криптография, пайда, чыгым аттуу темалар негизги базалык темалардын ордуна берилген. Ошондуктан предметтик стандарттагы окутуунун натыйжаларында көрсөтүлгөн предметтик компетенттүүлүктөрдү толук ишке ашыруу каралбай калган. Бул окуу китебиндеги орчундуу методикалык каталардын болушуна жана окуу китебине коюлган талаптарга жооп бербегендигине байланыштуу окуу китеби катары сунуштоого болбойт.

Рецензент Е.Син отмечает, что в рукописи имеются достаточные сведения, охватывающие учебные материалы по числовым системам: натуральные числа, обыкновенные дроби, десятичные дроби, действия над ними. Отношения, пропорция, процент и геометрический материал пропедевтического характера. Однако в рукописи не нашли полного отражения такие темы как: координаты прямой, сложение чисел с помощью координатной прямой, нахождение числа по дроби, дроби по числу, доли от числа, изображение обыкновенных дробей на числовом луче. Масштаб, диаграммы и их виды, развертка, круговой сектор, сегмент и др.

В учебнике имеются текстовых задания, задачи на формирование логического мышления, задачи исследовательского характера, задания по интересам, по уровням, также есть группы заданий для итоговой проверки знаний. Много задач на развитие функциональной грамотности.

Вместе с тем, соответствие предметному стандарту и учебной программе на 2017-2018 учебный год, утверждения КАО составляет менее 70%. При этом часть материалов дается в задачной форме и не выделена как тема. Объем учебного материала по отдельным темам не всегда согласован и не соответствует объему часов, указанных в программе и в базисном учебном плане.

Методический аппарат учебника слабый, также к учебнику не представлено методическое пособие для учителей. Много технических ошибок, которые необходимо исправить. После исправления всех замечаний данную рукопись можно рекомендовать как учебное пособие.

Лаборатория кол жазманын “Жандуу математика, 5-класс” аталышын “Математика, 5-класс” деп өзгөртүп, жогоруда берилген рецензенттердин пикирлеринин, лаборатория кызматкерлеринин сунуштарынын негизинде оңдоолор, толуктоолордон кийин гана **сынак окуу китеби катары** мугалимдердин сыноосуна жөнөтүүнү сунуштайт.

А.Мамытов: Лабораториянын чечими – окуу китебин кайра иштеп чыгуу үчүн авторлорго кайтарылып берилет экен. Замечаниелери көп экен. Материалдын 58% программага дал келбейт деген доомат коюлуп жатат. Авторлор эмне дейсиздер? Лабораториянын чечими менен макулсуздарбы?

Ш.Алиев, автор: Ооба, макулбуз. Математика боюнча китеп жазуунун Кыргызстанда традициясы жок.1995-жылга чейин союздун китептерин колдонуп келгенбиз. Андан кийин КАОдон чыгып келген. Азыр болсо жаңы предметтик стандартка ылайык жазылышы керек. Стандарт 2008-жылдан бери жазылып келе жатат. С.Кыдыралиевдин жазган математика китеби 2011-жылы экспериментальное учебное пособие катары чыккан. Мен бул китепти кыргызчага которгом. Ал эми 6-класс үчүн математика китеби кыргыз тилинде жазылган. Котормо эмес.

А.Мамытов: Г.Дайырбекова бул китепке менин тиешем жок дейт, ушул туурабы?

Ш.Алиев: Биз чогуу иштегенбиз, жазганбыз. Г.Дайырбекова айтты: мага Кочкордогу Орозалиев деген мугалим чалып бир саат урушту. Мен тажадым, ошондуктан автор болбойм деди.

Б.Рыспаева: Мен бир гана жолу чалдым лабораторияга чакыруу үчүн. Г.Дайырбекова мен китептин автору эмесмин деди. Башка сүйлөшүүлөр болгон жок.

Ч.Курбанова: У меня имеется заключение экспертов Координационного совета, членом которого был и Е.Син. экспертное заключение подписано всеми членами экспертного совета: Дандыбаева, А.Кыдыралиев, Г.Лебедева, С.Калдыбаев, в том числе и Е.Син. Оценка учебников проводилась анонимно, не были указаны фамилии авторов.

В оценивании учебника большую помощь оказали оценочные критерии. Почему-то замечания в данном заключении не расписаны, а в лаборатории даны подробные замечания. Например, Е.Син в экспертном заключении в министерстве пишет положительную рецензию, а в лаборатории высказывает противоположное мнение. Я несколько не сомневаюсь в вашей компетентности, но почему разнятся мнения? Давайте будем последовательны. Если мы сейчас не утвердим учебник, во-первых, сгорят деньги. Мы ставим под удар не только министерство, но и наше правительство.

Ш.Алиев: Эгерде бизди бир жума мурун рецензия жазгандар менен жолуктуруп койсо, мындай болбойт эле. Туура эмес жерлери бул күнгө чейин ондолмок. Елисей Елисеевич очень правильно сказал, что в содержательном плане китепте бир да ката жок. Китеп стандарт боюнча түзүлгөн. Программа жаңы окуу китебине жазылып жатпайбы. Ал программаны биз көргөнүбүз жок. Ал программа Каныштын программасы болуп жатат. Каныштын программасы апробациядан өтө элек да.

А.Мамытов: Ал программа Каныштын программасы эмес, билим берүү академиясы бекиткен программа. Программа апробациядан кантип өтүшү керек?

Д.Бабаев: Что определяет содержание образования? В моем понятии содержание образования определяет стандарт, программа, учебный план. Название учебника “Живая математика” не соответствует учебному плану. Если каждый автор будет придумывать свое название учебника, то будет вводить общество в заблуждение.

А.Мамытов: Математиканы жазуу боюнча Кыргызстанда тажрыйба жок дедиңиз. Математиканы жазуу боюнча мамлекеттик сыйлык алган адамдар бар. Мындай айтпай жүрсөнүз. Келип адис катары өзүңүздүн пикириңизди айтып берсин дегем. Биздин академиянын рецензенттери жаңылып калышы мүмкүн. Эки тарапты укканга биз даярбыз.

Долбоорлор аркылуу чыккан деген аргументке мен кошула албайм. 2011-жылы чыгыптыр. Долбоорлор кош бийлигинин натыйжасын бүгүн көрүп жатабыз. Бизден өтпөй калган китептерди республиканский научно-методический совет түзө коюп, ошол совет аркылуу чыгарып жиберген. Анан түрдүү сын-пикирлерди уккандан кийин жели чыгып токтогон.

Мен министрге бир нече ирет айттым, азыр дагы айтып коеюн. Бизге жиберсеңер биздин пикирди урмат менен кабыл алыңыздар, бизге диктовать этпезиздер. Биз адистик абийирибиздин тегерегинде пикирибизди айталы. Биздин деле ниетибиз оң: окуучулардын колуна жакшы китеп барсын. Себеби эртеңки күнү китеп жаман болуп калса, академия рецензия берген деген сөз чыгат, ошондо мен жер карап калам.

2011-жылы жалгыз эле математика чыккан жок. Башка китептер чыгып ызы-чуу болгондо, бир тартипке келели дедик.

Окуу планында аталыштар өзгөрүп китептер чыгып кеткен. Мисалы, русский язык как родной деген кол жазма келген, аны оңдоп чечим бердик. Окуу планында кандай аталса, ошондой аталышта болушу керек китептин аталышы.

Кечээ мен замминистра Ашымбаевага атайын кирип айттым, келип катышкыла, чогуу карайлы.

Созаева менен Никитенконун математика китеби 3 жолу окуганбыз, 3 жолу талкууланган. Китепте 296 ката чыккан. Ишекеев менен Кендирбаева отурумга катышып, бул китеп жарабайт, бекитпегиле деп айткан, ага далил протокол. Ошого крарабай математиканы өткөрбөй койдунар деп академияны жамандайт. Бул объективтүүлүккө жатпайт.

Мен координационный советтин чечимин талашпайм, ревизия да кылбойм. Эгер ошол советтин чечими жетиштүү болсо, чыгара бергиле, каршылыгыбыз жок. Эгер биздин пикирибизди угабыз десенер, ачуубу, таттуубу, уккула. Оңдогонго мүмкүнчүлүк бар, бут тоспойбуз. Жоопкерчиликти тең көтөрүбүз эртең. Эгерде биздин чечим жакпаса, координационный советтин чечими менен чыгарсаңар чыгара бергиле. Бирок коомчулук эртеңки күнү бир нерсе айтса, жоопкерчиликти өзүңүздөргө алгыла. Биз чечим берип жарайт десек тең бөлүшөлү: мактаса кубаналы, жамандаса азабын чогуу тарталы деген эле пикир.

Математика апробациядан өткөн долбоорлордон 2011-жылдан бери дейт. Кайсы апробация жөнүндө сөз болуп жатат? Апробация деген, Сеит Жаанбаевич билет, эки жолу нормалдуу өтүү акыркы 15 жылда. 3-класска бир жолу өтүү бир чейрек более менее окшоштуруп, андан кийин 4-класска толук өтүү. Эки жылдан бери токтоп калды. Себеби китеп жазууну башкарган кишилердин көз карашы өзгөрдү. Эгерде кол жазманын авторлор берилген сын-пикирлерди эртерээк алганда жообун даярдайт элек десениздер, чакыртып алыңыздар. Макулмун дейсиз, кайра туруп макул эмесмин дейсиз.

Ш.Алиев: Кечээ лабораториядан замчаниелерди алып, жооп берели дедик, анан бүгүн кайра ушул эле маселени кайра ошол деңгээлде каралып жатпайбы. Биз менен вопрос чечилген да, эмне үчүн бүгүн ошол эле маселе кайра көтөрүлүп жатат, түшүнүксүз.

А.Мамытов: Биз советти лабораториянын деңгээлинде токтотпойбуз. Ученый совет айына бир жолу болот. Мындай кылалы. Авторлорго кайтаралы. Оңдоп келишсин, анан жок дегенде аппаратный совещаниеде карап в рабочем порядке бүтүрсөк болобу?

Мындай сунушту окумуштуулар кеңешинин мүчөлөрү колдошту.

А.Токтомаматов: Шаршенбек Алиевич, сиз айтып жатасыз китеп стандарт боюнча жазылды деп. Стандарт менен программа дал келбей калабы?

Ш.Алиев: Мамлекеттик стандартта содержательные линии бар, ошол линиялар боюнча түздүк да. Программа ошол стандарт боюнча түзүлүшү керек.

А.Мамытов: Программа стандарт боюнча түзүлбөй калды деп айткыңыз келип жатабы? Материалдын 58% программага дал келбейт деп айтып жатат эксперттер.

Ш.Алиев: Жок, антип айтпайм. Координационный советте китеби өтпөй калган автор бүгүнкү күнү биздин китепке эксперт болуп жатат.

А.Мамытов: Мен биринчи жолу угуп жатам. Айтыңыз, ал ким экен, биз экспертти четке кагабыз.

Ш.Алиев: Окуу китеби жаратпасаңар жаратпай эле койгула.

Б.Рыспаева: Лабораторияда биринчи сөздү авторлорго бергенбиз. Биз бул китепти 10 жылдан бери жазып келатабыз, кайра оңдоп жаздык бир нече жолу дешти. Бирок лаборатория өзүнүн позициясын айтты.

А.Мамытов: Жаманбы, жакшыбы, пикирлер турат. Эки башка болуп жатат пикирлер. Майдаланбагыла, чечип бергиле. Бир жуманын тегерегинде китептин авторлору коюлган дооматтар боюнча жообун беришсин. Кошумча эксперттерге дагы бергиле. Ким ушул китепти тандаса аны койдук. Мектептин мугалимдери бар. Эгерде программага 40% дал келбесе, мугалимдер эле айтып чыгышат. Ошондуктан мектепке азыраак кемчиликтер

менен барсын деген эле ой. Оңдоп алып келсин деген чечимге ким макул? Каршы? Калыс? Бардыгы макул. Чечим кабыл алынды. Методикалык колдонмосу барбы? Жок экен.

Талкуунун жана добуш берүүнүн негизинде **окумуштуулар кеңеши токтом кылат:**

1. Жалпы билим берүүчү мектептердин 5-классы үчүн «Жандуу математика» окуу китебинин кол жазмасынын (кыргыз жана орус тилдеринде) (авторлору: С.К.Кыдыралиев, А.Б.Урдалетова, Г.М.Дайырбекова) аталышы “Математика, 5-класс” деп өзгөртүлүп, рецензенттердин пикирлери, талкууда белгиленген мүчүлүштүктөр эске алынып, толук оңдолушу зарыл деп табылсын.

2.3. Жалпы билим берүүчү мектептердин 6-классы үчүн «Жандуу математика» окуу китебинин кол жазмасын (орусча, кыргызча) (авт.: С.К.Кыдыралиев, А.Б.Урдалетова, Ш.А.Алиев, Г.М.Дайырбекова) бекитүү жөнүндө.

Угулду: Табигый-математикалык предметтер лабораториясынын башчысы, п.и.к. Б.Рыспаева төмөнкүлөрдү билдирди.

Кол жазманын кыргызча вариантын лабораториянын математика предмети боюнча илимий кызматкери К.Самсалиева, орусча “Живая математика” 5-класс вариантын п.и.д., Е.Син карап чыгып, пикир жазышканын, андан тышкары кол жазмага карата сырттан Кочкор районундагы Калыгул Бай уулу атындагы орто мектебинин методист мугалими, райондук математика мугалимдеринин секция жетекчиси, 40 жылдык пед.стажы бар Дүйшөбөк Орозалиевден пикир келип түштү.

Рецензенттер кол жазманын математика боюнча жаңы предметтик стандартка негизделип түзүлгөнүн, бирок, айрым күтүлүүчү натыйжаларга коюлган талаптар орундалбай калганын, стандарттын негизинде иштелип чыгып, бекитилген программдан да четтөөлөр көп экендигин белгилешти. Мисалы, лаборатория кызматкери, математика боюнча адис К.Самсалиева кол жазманын 21% ы программа менен толук дал келерин, 21%ы анча-мынча дал келерин, ал эми 58% окуу материалы программа менен дал келбей тургандыгын белгилеп, кол жазманы ушул абалында сынак окуу китеби катары берүүгө болбой турганын басым менен белгилеген. Син Е.Е. да кол жазманын бир топ алгылыктуу жана жетишпеген жактарын белгилөө менен, кол жазма үчүн жазылган мугалимдер үчүн колдонмо жок экендигин эске алып, кол жазманы кошумча окуу куралы (“учебное пособие”) катары бекитүүнү сунуштады.

Ал эми талкууда конкурстук комиссия, координациялык кеңеш бул кол жазманы негизги окуу китеби катары тандап алганы жана буга карата кошумча окуу куралын да сунуштаганын эске алып, кол жазманы сынак окуу китеби катары эле мугалимдердин сыноосуна жөнөтүүнүн тууралыгын белгилешти.

Талкуунун жана добуш берүүнүн негизинде, лабораториянын кызматкерлери кол жазманын аталышын “Математика, 5-класс” деп өзгөртүп, рецензенттердин пикирлери, талкууда белгиленген мүчүлүштүктөр эске алынып, толук оңдолуп келгенден кийин, сынак окуу китеби катары басууга жана апробациялоого сунуштаган.

Оңдоп келгенге авторлор бир ай убакыт бергиле деп суранып жатышат.

А.Мамытов: Кол жазмаларда редакциялык мүчүлүштүктөр бар, ага басмалар жооп бериши керек. Коомчулуктун нааразычылыгы редакциялык өнүгтө кетип жатат. Өткөндө түз эфирге Ой ордого чыкканда мекен таануу китеби тууралуу суроо болгондо, мен жооп бердим: редакция жооп бериши керек. Ал жерде тил комиссиясынын өкүлү отурду. Эмкиде китептерди бизге бергиле дейт, китепти оңой иш көрүп жатат.

Окумуштуулар кеңешинин талкуусунан кийин добуш берүүдө окумуштуулар кеңешинин отурумга катышкан 12 мүчөсү математика окуу китебинин кол жазмасы оңдоого жиберилсин, андан кийин тышкы эксперттерге берилип рецензиялар алынгандан кийин кайра каралып чечим кабыл алынсын деп бир добуштан чечим кабыл алышты.

Талкуунун жана добуш берүүнүн негизинде **окумуштуулар кеңеши токтом кылат:**

1. Жалпы билим берүүчү мектептердин 6-классы үчүн «Жандуу математика» окуу китебинин кол жазмасынын (кыргыз жана орус тилдеринде) (авторлору: С.К.Кыдыралиев, А.Б.Урдалетова, Г.М.Дайырбекова) аталышы “Математика, 5-класс” деп өзгөртүлүп, рецензенттердин пикирлери, талкууда белгиленген мүчүлүштүктөр эске алынып, толук оңдолушу зарыл деп табылсын.

2.4. Об утверждении рукописи учебника Русский язык для 5 класса общеобразовательных школ с русским языком обучения (авт.-сост. Л.М. Бреусенко, Т.А. Матохина).

Слушали: представление Иманкуловой М.Т., с.н.с. лаборатории государственного, официального и иностранных языков об утверждении рукописи учебника Русский язык для 5 класса общеобразовательных школ с русским языком обучения (авт.-сост. Л.М. Бреусенко, Т.А. Матохина).

Данная рукопись была разработана в соответствии с учебно-нормативными документами: Государственным образовательным стандартом среднего общего образования; предметным стандартом по русскому языку для школ с русским языком обучения и учебной программой, утвержденной решением Ученого совета КАО. Рукопись учебника по охвату материала, учебному аппарату, объему и т.д. в целом соответствует требованиям написания учебника. Содержание курса обучения в 5 классе определен по содержательным линиям, который направлен на формирование ключевых и предметных компетенций. В учебнике удачно подобраны материалы, формирующие языковедческие, речевые и социокультурные компетентности учащихся.

Данная рукопись может рассматриваться как учебник нового поколения. Структура рукописи учебника состоит из 8 разделов, которые определены по содержательным линиям, определенных предметным стандартом по русскому языку и являющимися сквозными на всех этапах обучения. Материал по орфографии и пунктуации рассредоточен по всему курсу учебного предмета. В конце учебника имеется справочный материал.

Рукопись учебника направлена на повышение эффективности занятий с использованием коммуникативно-деятельностного подхода. Рукопись учебника по охвату материала, учебному аппарату, объему и т.д. в целом соответствует требованиям написания учебника.

Рукопись учебника представлена объемом 256 страниц и полностью соответствует утвержденной учебной программе по русскому языку (5-6 класс) для школ с русским языком обучения как по содержанию, так и по объему выделенных – 136 часов в Базисном учебном плане для общеобразовательных организаций в Кыргызской Республике на 2017-2018 учебный год (Приказ МОиН КР №1246/1 от 8 сентября 2015 года).

Формированию компетентностей учащихся способствуют разнообразный подбор текстов, упражнений, иллюстраций российских писателей и художников.

Следует также отметить удачный подбор в учебнике текстов и упражнений, связанных с культурой кыргызского народа и других наций, проживающих в Кыргызстане: это имена, иллюстрации, высказывания и фрагменты текстов известных кыргызских поэтов, писателей, художников и т.д.

Вместе с тем, в рукописи учебника имелись отдельные недостатки и погрешности стилистического, грамматического и технического характера, к примеру:

– (стр. 22) дана фраза «Книжная речь обращена ко многим людям, ко всем желающим **узнать**». (что узнать?), т.е. фраза недописана;

– (стр. 44) в речевом этикете дано приветствие по кыргызски: «Салам-попалам!» Очевидно, следует написать «Салам-алейкум!»;

– (стр. 59) В предложении: На уроке **ОБЖ** мы рассматривали тему «Курение: за и против». Предлагаем следующую формулировку «На одном из уроков мы рассматривали тему «Курение: за и против». В 2017 года в Базисном плане учебный предмет ОБЖ будет интегрирован в другие учебные предметы, поэтому в тексте его писать не рекомендуем и т.д. Авторы согласились со всеми замечаниями и успели их исправить.

Данная рукопись и рецензия на нее были обсуждены на заседании лаборатории, где было принято решение просить Ученый совет одобрить ее для прохождения апробации в пилотных школах республики.

К.Добаев: На экспертную комиссию в координационном совете министерства образования были представлены рукописи трех учебников без фамилий авторов. По итогам экспертизы данный учебник был выбран как наиболее приемлемый из представленных рукописей.

М.Иманкулова: Стандарт по русскому языку в русской школе был разработан по куррикулуму, но мы переработали его заново, изменили, и программу по русскому языку разработали по переработанному стандарту. Программа утверждена в январе 2016 года.

А.Мамытов: Речь идет о том, что с подачи международных доноров стандарты по образовательной области «Языковая» были разработаны по вертикали, а все другие области остались. Требования к структуре не были унифицированы, критерии не разработаны. Затем в 2014 году было дано указание переработать, мы этим занимались весь 2014 год. Вот и привели в порядок. Сегодня есть и стандарт, и программа.

К.Добаев: На переходном этапе данный учебник относительно других представленных учебников лучше, чем остальные.

С.Байгазиев: Учебник русского языка должен писаться не ради только изучения русского языка, а в целях воспитания гражданина Кыргызстана, патриота своей страны. Как отражены в учебнике отечественная культура, искусство, национальный колорит?

М.Иманкулова: Содержание текстов основано на произведениях отечественных авторов. Представлен и эпос «Манас», Иссык-Куль, даже названия улиц.

А.Токтомаматов: Если будут сокращены часы на изучение русского языка, как будет проводиться апробация? Социокультурная компетенция – очень громоздкая компетенция, охватывает все остальные компетенции, филологи должны над этим подумать.

М.Иманкулова: 1. \130 часов заложено в перспективный базисный учебный план. В этом году часы на русский язык уже сократили, так что по часам проблем не будет. 2. Во время изучения компетенций мы пришли к выводу, что социокультурная компетенция для языковедов – это скорее коммуникативная компетенция. Мы бы это переделали.

А.Мамытов: Стандарт не является догмой, по положению в 5 лет один раз это можно менять. Делайте обоснование, можно предлагать.

Прошло голосование, 14 присутствующих членов ученого совета из 17-ти проголосовали за утверждение учебника по русскому языку для 5 класса для школ с русским языком обучения, против, воздержавшихся не было.

На основании вышеизложенного Ученый совет постановляет:

1. Одобрить рукопись учебника Русский язык для 5 класса для школ с русским языком обучения (авторы: Л.М. Бреусенко, Т.А. Матохина) и рекомендовать ее для апробации в пилотных школах Кыргызской Республики.

2.5. Об утверждении рукописи учебника Русский язык для 6 класса общеобразовательных школ с русским языком обучения (авторы: Л.М. Бреусенко, Т.А. Матохина).

Слушали: представление Иманкуловой М.Т., с.н.с. лаборатории государственного, официального и иностранных языков об утверждении рукописи учебника Русский язык для 6 класса общеобразовательных школ с русским языком обучения (авт. Л.М. Бреусенко, Т.А. Матохина).

Было отмечено, что по результатам экспертизы и обсуждения в лаборатории, рукопись учебника соответствуют предметному стандарту, учебной программе и требованиям, предъявляемым к школьному учебнику. Рукопись рассмотрена по критериям, разработанным КАО для рецензирования рукописей.

Данный учебник разработан в русле компетентностного и коммуникативно-деятельностного подходов к обучению и имеет коммуникативную направленность. Вопросы и задания, измененные в направлении данного подхода, предполагают развитие логического мышления учащихся, формирование у них ключевых и предметных компетенций, личностного отношения к учебному материалу. Дидактические принципы соблюдены: системность, научность, доступность, связь с жизнью. После каждого раздела введена рубрика «Мастерская чтения и письма», где предусмотрено выполнение учащимися ситуативных заданий, работа с текстом, написание сочинения, изложения. В учебнике используются активные формы работы: работа в группах, тестовые задания. Возможно, где-то учебный материал будет трудноват для сельских детей, однако это покажет апробация учебника.

Были сделаны замечания и предложения по улучшению рукописи учебника, в частности:

- написать краткую аннотацию к учебнику;
- условные обозначения учебника конкретизировать и привести в соответствие;
- работу художника привести в порядок (есть моменты, где авторы просят перерисовать, с.134, иллюстрация к отрывку легенды о птице Доненбай не очень удачная);
- примечания автора, которые надо убрать, 135, 184, знаки не поставлены, с.136 и т.д.;
- структуру учебника привести в соответствие: аннотацию, условные обозначения ввести в начале учебника, а содержание, памятки, ключи к тестам должны находиться в конце учебника. Замечания авторами были исправлены.

После представленной информации члены ученого совета перешли к обсуждению.

Ибирайым кызы Айжан: Достигает ли материал по 6 классу до уровня творческого? Учтены ли региональные особенности?

М.Иманкулова: Есть особенности в учебниках для 5 и 6 классов: введена «мастерская чтения и письма», где может проявиться творчество и учителя, и ученика. В конце параграфа дается много интересных вопросов.

Я бы хотела выразить благодарность авторам и издательству, потому что они оперативно реагировали на замечания рецензентов, где-то соглашались, где-то оспаривали, но в итоге мы приходили к единому мнению, своевременно сделаны исправления.

По итогам обсуждения и голосования 14 присутствующих членов ученого совета из 17-ти проголосовали за утверждение рукописи, против, воздержавшихся нет.

На основании вышеизложенного **ученый совет постановляет:**

1. Рукопись учебника Русский язык для 6 класса общеобразовательных школ с русским языком обучения (авторы: Л.М. Бреусенко, Т.А. Матохина) рекомендовать к изданию для апробации в пилотных общеобразовательных школах Кыргызской Республики.

2.6. Учебник Английский язык для 3 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: А.Фатнева, Н.Цуканова).

Слушали: зав.кафедрой государственного, официального и иностранных языков ЦПК и ЦППК, к.п.н, доцента К. Эсеналиеву, которая представила следующую информацию.

Рукопись учебника английского языка поступила в комплекте: учебник и методическое руководство для учителя. Учебник предназначен для учащихся 3-класса общеобразовательной школы и является первой частью учебника по английскому языку для начальной школы. Учебник создан на основе нового предметного стандарта по

иностранному языку, принятого Министерством образования и науки КР и программы по английскому языку для общеобразовательной школы в сентябре 2015 года.

Учебник направлен на развитие у учащихся начальной школы коммуникативной компетенции элементарного уровня в доступных им формах: аудирования, говорения, чтения и письма. Большое внимание уделено изучению лексики и чтению, а также знакомству с транскрипционными знаками. Упражнения и задания составлены с учетом интересов ребенка, его возрастных (физических и психологических) особенностей. Ценность и новизна предлагаемого учебника заключается в непосредственном выполнении предложенной авторами системы подготовительных, тренировочных и контрольных упражнений.

В методическом пособии учителям рекомендовано использовать методы интерактивного обучения, наглядности, привлекать учащихся к самооценке и др.

Тем не менее, в учебнике имеются определенные недочеты. Так, в учебнике отсутствуют тринлингвальные сопоставительные таблицы в учебных целях, содержащие фонетические и артикуляционные характеристики звуков английского, русского и кыргызского языков. Авторам необходимо доработать учебник в данном направлении. Однако указанные недочеты никак не снижают ценности предлагаемого учебника.

Лаборатория предлагает ученому совету утвердить данный учебник для апробации в общеобразовательной школе.

После представленной информации прошло обсуждение содержания рукописи учебника английского языка.

А.Мамытов: Методическое руководство кандай жазылган?

К.Эсеналиева: Методическое руководство отвечает всем требованиям, на все 68 часов имеются методические разработки уроков.

С.Рысбаев: 68 саатка 68 тема берилгенби же башкача түзүлгөнбү?

К.Эсеналиева: 68 сабакта 12 кырдаалга жараша убакыт берилген: өздөштүрүүгө, кайталоого, өзүн өзү баалоого ар бир бөлүктө камтылган.

Е.Син: 1. Данный учебник для русской и кыргызской школы одинаковый? 2. Сколько процентов составляет иллюстративный материал?

К.Эсеналиева: Да, одинаковый для обеих школ. Особенность данного учебника в том, что карикатурные рисунки, включенные в учебник, побуждают ребенка к общению, повышает интерес к познанию.

К.Добаев: Канча сөз каралган 3-класста?

К.Эсеналиева: Ар бир сабакка 4 активдүү сөз, 3-4 пассивдүү сөз каралган.

Автор: Если быть точным, то дается 300 слов.

Д.Бабаев: Словарь кандай болот?

К.Эсеналиева: Кыргыз мектепке кыргызча, орус мектепке орусча берилет. Өзбек, таджик тилине которулат.

Автор: Сам учебник написан на английском языке. А вот словарь переведен.

Б.Рыспаева: Китептерде европалык сүрөттөр берилип калат, муну кандай чечтиңер?

К.Эсеналиева: Бул маселе издательство бериле турган техникалык тапшырма, биз андай сунушту издательство бердик.

А.Токтомаматов: 1. Апробация болгуча аудиоматериал кошуп койсо жакшы болот эле. 2. Окуу китеби деген саясат. Авторлордун арасына бир кыргыз авторун кошуп койсо болмок.

Автор: Бул китептерде кыргыз авторлор да бар. 3-класста А.Жолчиева, 4-класста – Назарбекова.

К.Добаев: Во всех учебниках английского языка, изданных у нас в Кыргызстане, очень много ошибок в переводе. Наверное, это связано с отсутствием профессиональных переводчиков.

Автор: Мы постарались сделать качественный перевод.

Члены ученого совета отметили необходимость утверждения данного учебника и методического руководства для учителей. После обсуждения проведено голосование на предмет одобрения рукописи и методического руководства. За утверждение рукописи учебника и методического руководства для учителей единогласно проголосовало 14 присутствующих на заседании членов ученого совета, против, воздержавшихся нет.

На основании вышеизложенного **ученый совет постановляет:**

1. Утвердить рукопись учебника Английский язык для 3 класса общеобразовательной школы и Методическое руководство для учителей (авторы: А.Фатнева, Н.Цуканова) и рекомендовать к изданию для апробации в пилотных школах Кыргызской Республики.

2.7. Учебник Английский язык для 4 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: А.Фатнева, Н.Цуканова).

Слушали: зав.кафедрой государственного, официального и иностранных языков ЦПК и ЦППК, к.п.н, доцента К. Эсеналиеву, которая представила следующую информацию.

Рукописи для экспертизы поступили в комплекте: учебник по английскому языку для 4 класса и книга для учителя. Учебник является второй частью учебника по английскому языку для начальной школы. Он предназначен для учащихся 4 класса общеобразовательной школы.

Учебник создан на основе нового предметного стандарта по иностранному языку и программы по английскому языку для общеобразовательной школы. Упражнения и типы заданий в учебнике составлены с учетом уровня, интересов ребенка, его возрастных, физических и психологических особенностей.

Учебник отличается от учебников прежнего поколения наличием в нем достаточного и разнообразного материала, с помощью которого можно проверить качество усвоения пройденного материала, закрепить, обобщить и систематизировать полученные знания.

Методическое пособие для учителей является эффективным средством формирования лингвистической, социокультурной и общеобразовательной компетенций младших школьников и может быть рекомендовано для применения в школе, принося тем самым неоценимую помощь учителям английского языка в начальных классах в деле формирования и воспитания коммуникативной межкультурной компетентности учащихся.

После представленной информации прошло обсуждение содержания рукописи учебника английского языка для 4 класса.

Члены Ученого совета отметили необходимость утверждения данного учебника и методического руководства для учителей. Во время голосования на предмет одобрения рукописи и методического руководства для учителей за утверждение рукописи и методического руководства для учителей проголосовало 14 из присутствующих на заседании членов ученого совета, против – нет, воздержавшихся – нет.

На основании вышеизложенного **ученый совет постановляет:**

1. Утвердить рукопись учебника Английский язык для 4 класса общеобразовательной школы и Методическое руководство для учителей (авторы: А.Фатнева, Н.Цуканова) и рекомендовать к изданию для апробации в пилотных школах Кыргызской Республики.

2.8. Учебник Английский язык для 5 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: О.Балута, Ч.Абдышева).

Слушали: зав.кафедрой государственного, официального и иностранных языков ЦПК и ЦППК, к.п.н, доцента К.Эсеналиеву, которая представила следующую информацию.

Учебник английского языка предназначен для учащихся 5-х классов общеобразовательной школы Кыргызской Республики. Он создан на основе предметного стандарта по иностранному языку, принятого Министерством образования и науки КР и программы по английскому языку для общеобразовательной школы.

Цель обучения по данному учебнику: расширить и углубить знания и навыки в основных четырёх видах речевой деятельности: аудирование, говорение, чтение и письмо. В учебнике уделено особое внимание изучению лексики, чтению, страноведческим аспектам языка, активному пополнению словарного запаса. Учебник готовит учащихся к общению с представителями других культур, то есть к использованию английского языка как средства межкультурной коммуникации.

Серьезное внимание уделяется развитию различных техник чтения, таких, как ознакомительное чтение с основным содержанием текста и чтением для поиска более детальной информации. Также большое внимание в учебнике уделяется аудированию и практике говорения.

Учебник содержит темы, отвечающие возрастным интересам учащихся. Задания носят коммуникативный, соревновательный и игровой характер, что обеспечивает активное вовлечение учащихся в учебный процесс. В методическом пособии учителям рекомендовано системное применение методов критического и креативного мышления, интерактивного обучения, проектной методики и др.

Заслушав представленную информацию, члены ученого совета перешли к обсуждению содержания рукописей учебника английского языка и методического руководства для учителей, после чего отметили необходимость утверждения данного учебника и методического руководства для учителей. Во время голосования на предмет одобрения рукописей за утверждение рукописей учебника и методического пособия 14 членов ученого совета, присутствующих на заседании, проголосовали за одобрение рукописи учебника и методического руководства, против – нет, воздержавшихся – нет.

На основании вышеизложенного **ученый совет постановляет:**

1. Утвердить рукопись Английский язык, учебник для 5 класса общеобразовательной школы и Методическое руководство для учителей (авторы: О.Балута, Ч.Абдышева) и рекомендовать к изданию для апробации.

2.9. Учебник Английский язык для 6 класса общеобразовательной школы. Методическое руководство для учителей (авторы: О.Балута, Ч.Абдышева).

Слушали: зав.кафедрой государственного, официального и иностранных языков ЦПК и ЦППК, к.п.н, доцента К.Эсеналиеву, которая представила следующую информацию.

Представленная рукопись учебника для учащихся 6 класса создан на основе нового предметного стандарта по иностранному языку, принятого Министерством образования и науки КР и программы по английскому языку для общеобразовательной школы в сентябре 2015 года.

Учебник построен с учетом принципов системности, научности, доступности и преемственности, обеспечивает условия для реализации практической направленности с учетом возрастных особенностей шестиклассников. Способствует развитию коммуникативности, четырех языковых навыков, содержит богатый социокультурный компонент.

Учебник состоит из 12 тематических блоков и 68 уроков. Объем учебного материала соответствует требованиям учебника для 6 класса, т.е. учебник содержит весь необходимый программный материал.

В учебнике имеется англо-русский словарь с транскрипцией, что поможет обогатить словарный запас учащихся на уроке.

Содержание учебно-методических разработок в учебнике соответствует стандарту и учебной программе по предмету.

Учебник сопровождается методическим руководством, которое окажет учителям-предметникам большую помощь при составлении планов уроков, а также при проведении уроков. Для достижения высоких результатов обучения в методическом пособии учителям предложено использовать творческий подход и адаптировать объем материала и степень его сложности в зависимости от потребностей и уровня подготовленности учеников.

Имеются рецензии учителей-практиков, членов научно-методической комиссии Г.Сейтакуновой, учителя УВК им.Г.Гмайнера, Н.Абдраимовой, учителя республиканской ШГ №5.

После представленной информации прошло обсуждение содержания рукописи учебника английского языка и методического руководства для учителей. Членами ученого совета заданы вопросы авторам учебника и рецензентам.

По итогам обсуждения члены ученого отметили необходимость утверждения данного учебника и методического руководства. После обсуждения проведено голосование на предмет одобрения рукописи учебника и методического руководства для учителей. За утверждение рукописи учебника для 6 класса и методического руководства проголосовало 14 присутствующих на заседании членов ученого совета, против, воздержавшихся нет.

На основании вышеизложенного **ученый совет постановляет:**

1. Утвердить рукопись Английский язык, учебник для 6 класса общеобразовательной школы и Методическое руководство для учителей (авторы: О.Балута, Ч.Абдышева) и рекомендовать к изданию для апробации.

А.Мамытов: Бизге кели түшкөн кол жазмалардын арасында Кыргыз тили бар эле, бирок күн тартибине кирбей калыптыр. Эмне болду?

С.Рысбаев: Лабораторияга Кыргыз тили боюнча 2 кол жазма, т.а., 5-класстар («Күч бирдикте» деген аталышы менен) жана 6-класстар үчүн («Жалындуу жаштык» деген ат менен) окуу китептери жана мугалимдер үчүн методикалык колдонмолор. Алгач ирет бул кол жазмаларды караганыбызда, 5-класстар үчүн Б.Абдухамидова жана 6-класстар үчүн кол жазманы мен карагам, кол жазмалар боюнча сын пикирлер айтылып, кайра толуктап иштөөгө кайтаруу керектиги айтылган.

Ошол эле учурда министрликте уюштурулган эксперттик кеңеште мен дагы болгонумда, 3 ирет кароодо тең кол жазмалар тууралуу көптөгөн сын-пикирлер айтылган.

Мисалы, 5-класстар үчүн: Окуу китептин кол жазмасында теориялык тактоолор, тексттерди адаптациялоо, көнүгүү тапшырмаларын стандарттын талаптарына жараша дагы да карап чыгуу, методикалык көрсөтмөсүн түп-тамырынан тарта кайра жазуу сунушу айтылган. Эки жолку отурумда тең авторлор айтылган пикирлер боюнча иш жүргүзбөгөндүктөн, 6-декабрда бул китептин 2 кол жазмасын кайра оңдоп иштөөгө авторлорго комиссия кайтарды.

6-класстар боюнча: Бул окуу китебинин кол жазмасын даярдоодо профессор С.Үсөналиевдин мурдагы китебин пайдаланышкан, бүтүндөй С.Үсөналиевдин окуу 6-класстардын Кыргыз тили окуу китебинин структурасы, негизги мазмунун пайдаланылган, бирок жаңы авторлор аны өзгөртүүгө жана жаңыртып толуктоого аракет жасашкан, бирок талаптагыдай деңгээлге чыгара алышкан эмес, жаңы материалдар адаптацияланган эмес, толгон орфографиялык, стилдик каталар орун алган. Эки жолку эксперттик кеңеште эскертилгенине карабастан, жаңы авторлор С.Үсөналиев менен келише албай, ортодон чыр чыгып, С.Үсөналиев сотко берем деп катуу туруп алган. Ошондуктан, комиссия мурда эскертип макулдашып иштебегендиктен, кол жазманы плагиат катары 6-декабрдагы отурумунда конкурстан четтетүү чечимин чыгарган.

Мына ушундай шартта, азырынча, эки кол жазманы тең КББАнын Окумуштуулар кеңешинин жыйынына кароого сунуштоого болбойт.

А.Мамытов: Кол жазманы плагиат катары 2016-жылдын 6-декабрдагы координациялык советтин отурумунда конкурстан четтетүү чечими чыккан. Анда биз мындай кылалы. Күн тартибине координационный советтин чечимин эске алып, бул кол жазмаларды окумуштуулар кеңешинде карабайбыз. Мындай чечимге ким макул? Каршы? Калыс? Бардыгы макул. Чечим кабыл алынды.

Жогорудагылардын негизинде окумуштуулар кеңеши токтом кылат:

1. Кыргыз мектептердин 5-6-класстарынын Кыргыз тили окуу китептери менен методикалык колдонмолорунун кол жазмалары 2016-жылдын 6-декабрындагы билим берүү министрлигинин алдындагы координациялык советтин кол жазманы плагиат катары конкурстан четтетүү чечимин эске алуу менен аталган окуу китептердин, методикалык колдонмолорунун кол жазмалары окумуштуулар кеңешинде каралбай тургандыгы белгиленсин.

А.Мамытов: Жалпы бизге тоскоолдук кылган жумушубузду ырааттуу алып кеткенге, кийин туура чечсек бизге жардам боло турган позицияларды тактап алалы. Биз жаңы муундагы окуу куралдарын экспертизадан өткөрөбүз деп ынтызар да болуп атабыз, айтып жатабыз.

1. Математикадан келген китеп «учебное пособие» деген статус менен келиптир. Пособие болобу же учебник болобу. Пособие все-таки не учебник. Министрлик ушунун башын чечип бериңиздер.

2. Мүнөздүү кемчилик катары көпчүлүк авторлор жаңы стандарттын негизинде жазылган предметтик программаларды көргөн эмес. Кийинки конкурста авторлорду программалар менен камсыз кылуу керек.

3. Жаңы муундагы китептер жалпы саны 30 китеп деген информация бар эле. Азыр бизге келген китептин саны 10. Мен кайра-кайра кайрылып жыйынтык чыгара албай койдум. Жок китепти кантип карайбыз. Академиянын күнөөсү жок, академия бут тосуп атат дегенден алыс бололу. Келген китептерди, өзүнүздөр күбөө болдуңар, бир китеп боюнча талаш-тартыш болду, бул рабочий моменттер. Мунун башын чечип бергиле. А.Айнекеновага дагы айттым, бирок протокольно тактап коелу. Келбей калган китептердин бардыгы Тимур Раевичтин басмасы аркылуу чыга турган китептер. Ал киши көп сүйлөп атат, бирок бир да маселе чечпей жатат. Бүгүнкү күндө ал өзүнүн концепциясын талкуулап жүрөт, печатный листти баалайсыңарбы, же башкача болобу. Мисалы, Фадин келди, тактадык, анын пикирин уктук, биздин пикирлерди укту. Логика боюнча учебно-методический комплекс чыгыш керек эле. Окуу китеби, методикалык колдонмо, рабочая тетрадь. Бүгүн талапка жооп берген талкууланган предметтердин ичинде толук комплекс көрө албадык. Ушуну эсиңерге алып койсоңор.

Окумуштуулар кеңешинин мүчөлөрү, биздин лабораториянын кызматкерлери, авторлор, эксперттер кээ бирде эмоцияга алдырып жатасыңар. Мындай болбош керек. Майдаланып да кетип атабыз, салмактуу болгула.

Биздин кайрылуубузду кабыл алып бүгүн отурумга Ч.Курбанова, И.Сарыбаев катышты. Келип биздин пикирди уккула, чара көргүлө, силердин пикирди укканга биз даярбыз.

С.Байгазиев: Жаңыдан координациялык советти түзгөндө панацея катары түзүлдү эле. Практика көрсөтүп атат, программа менен жазылбаган конкурстан жеңдирип бизге жөнөтүп жатат. биздин академияга жиберип жатат. Ошондуктан координациялык советке толук ишенүүгө болбойт экен. Координациялык совет Жогорку кеңеш сыяктуу да, көп вникать этпейт, компетенциясы да жетишпейт. Ошондуктан координациялык кеңешти абсолюттук нерсе катары бекемдөөнүн кереги жок. Академияга бериш керек окуу китебинин экспертизалуу функциясын.

А.Мамытов: Координациялык советтин тегерегиндеги күйөрмандары академиянын кереги жок дейт, биз координациялык советтин кереги жок дейбиз. Бул туура эмес. Өзүбүздөн автор болуп калганда, талаш-тартыш болуп калганда, конфликт интересов болгондо координациялык советке алып чыкса болот. Ошол учурда координациялык советтин ордун көрүп эле турам. Бирок ошондо дагы адистик даярдыгы бар окумуштуулар кеңешин игнорировать эткен туура эмес. Ал жерде отургандардын көбү коомдук активисттер, бул проблеманын үстүндө отурбагандар. Олдоксондуктар да кетип жатат. Эмне кылса да жыйынтыгы башка болуп калып жатпайбы.

Ч.Курбанова: В координационный совет входят много специалистов, два замминистра, Абакир Мамытович также является членом координационного совета. У него есть два комитета. Экспертную группу мы набираем со всех регионов. Рассмотрение было анонимное, из общественного совета была Дауталиева. При рассмотрении рукописей работа шла очень прозрачно, нельзя говорить, что экспертная группа не компетентна. У вас получается конфликт интересов.

А.Мамытов: Если у координационного совета возможностей больше, лучше, желаем успеха. Издавайте, распространяйте, апробируйте. Но когда пойдет критика по учебникам, стрелки на академию не переводите. Вот эту просьбу я несколько раз сказал министру. А ведь очень часто бывает так. Даже то, что в базисный учебный план решением координационного совета от 1 июня ввели изменения: кыргызскую литературу объединили с мировой литературой, мой голос не был никем услышан. Когда в Оше учителя стали критиковать, бывший министр, не моргнув глазом, сказала, что это КАО. Так нельзя. Жасабасак эмнеге айтат. Ошондуктан экспертизага жибербесеңер деле болот, жиберсеңер, карап беребиз. Ушуну менен окумуштуулар кеңешинин отурумуну жабык деп жарыялайм.

**Окумуштуулар кеңешинин төрагасы,
п.и.д., профессор**

А.Мамытов

Окумуштуу катчы

А.Ниязова